

de andre Samfundsklasser. »Tidens største sociale Kløft var uden Tvivl den, der skilte Herremænd og Bønder«. Til »Herrerne« hørte Adel, Præster, Borgere og alle »Standspersoner«. Trangen til at »klassificere« Menneskene har vel i og for sig været nok saa stærk i Sverige som i Danmark. Imidlertid har det vistnok været ret afgørende for den svenske politiske Udvikling, at der ikke i Sverige fandtes et saadant økonomisk Spørgsmaal til at adskille Godsejere og Bønder som det Spørgsmaal om Fæstevæsenets Afløsning, der lige fra de raadgivende Ständerforsamlings Tid skabte et saa dybt Modsætningsforhold i Danmark og endnu i 1870 kunde bidrage væsentligt til »Oktoberforeningens« Sprængning. Hvis Oktoberforeningens Forsøg paa at samle »store og smaa Bønder« havde haft Heldet med sig, vilde vi i Danmark have faaet en Partidannelse, der maaske mere end det senere Venstre havde været et Sidestykke til Lantmannapartiet og ogsaa hurtigere kunde have vundet Regeringsmagten. Lantmannapartiet havde lige fra først af flere Godsejere som fremtrædende Medlemmer, og dets egentlige Høvding var en højadelig Mand, Grev Arvid Posse. Allerede i 1880 kunde Posse danne Regering, og dermed var Lantmannapartiet fra et overvejende oppositionelt blevet et ministerielt Parti. Posses Regeringsdannelse kan vel ikke helt sammenlignes med det senere Systemskifte i Danmark, men det var dog, som Thermanius fremhæver, et virkeligt »parlamentarisk Forsøg«, der her fandt Sted; Posse maatte til, fordi alle andre Muligheder var udtømt. Forsaavidt kom Sverige i forfatningspolitisk Udvikling til at gaa foran baade Norge og Danmark. Det eftervises i den foreliggende Bog, hvorledes den moralske Støtte fra Lantmannapartiets Mænd overfor den fælles Konge havde en maaske afgørende Betydning for det norske Venstres Erobring af Regeringsmagten gennem Udnævnelsen af Johan Sverdrup til Statsminister i 1884. *Hans Jensen.*

Da den Internationale Historiske Komité i Maj 1926 holdt sit første Møde i Genève, var en af de første Opgaver, der blev taget op, Tanken om Udgivelsen af en international historisk Bibliografi, som kunde blive en Slags Fortsættelse af de ved Verdenskrigens Udbrud i 1914 standsede Jahresberichte der Geschichtswissenschaft. Med Hensyn til Muligheden for at kunne realisere Tanken om en saadan Fortsættelse formede det sig fra første Færd saa lykkeligt, at et betydeligt Bidrag fra den store amerikanske Laura-Spelman-Rockefeller Foundation stillede Penge til Raadighed til Udgivelsen af de tre første Aargange. Man skred

derfor straks til Valget af en bibliografisk Kommission, som skulde forberede Arbejdet, og i denne Kommission blev bl. a. Prof. Aage Friis indvalgt; senere, da Kommissionen nedsatte et Arbejdsudvalg, blev Prof. Friis valgt til Formand for dette, medens Prof. Lhéritier fra Paris som Sekretær paatog sig Broderparten af det store forberedende Arbejde.

Man blev hurtig klar over, at man ikke vilde opstille Bibliografien ganske paa samme Maade som de tidligere Jahresberichte, hvor Stoffets Gruppering havde været rent geografisk, hvert Land for sig. Det besluttedes ved det nye Værk kun at medtage internationalt vigtige Værker, som havde Betydning for flere Lande, idet man paa ingen Maade nærede noget Ønske om at konkurrere med de enkelte Landes nationale Bibliografier.

Som naturligt ved et Værk af denne Art viste der sig i Praksis meget store Vanskeligheder ved Fremskaffelsen af Materialet fra alle de forskellige Lande. Til Formand for et nyt Tremandsudvalg, som skulde paase Arbejdet, valgtes Prof. Reincke-Bloch i Breslau, som satte megen Energi ind paa Fremskyndelsen af Værket; det var derfor en yderligere Forsinkelse, der blev den naturlige Følge af denne flittige Forskers Død Nytaarsdag 1929. I hans Sted valgte Komitéen i Maj 1929 paa sit Møde i Venedig Prof. Robert Holtzmann i Halle til Formand for Udvalget, men først efter yderligere over 1½ Aars Forløb kunde endelig første Aargang af Værket udkomme.

Denne *International Bibliography of Historical Sciences* — for Aaret 1926 — fremtræder som et stateligt Bind paa 297 Sider i stort Format med i alt 4908 Numre, og hertil kommer endda 70 Sider med Registre (Forfatter-, Person- og Sted-Register). Det hele gør et højst tiltalende Indtryk og vil, selv om fuld Konsekvens i Valget af det medtagne Stof ikke er naaet og vel overhovedet vanskeligt kan naas, utvivlsomt kunne gøre god Nytte, især naar der foreligger flere Aargange.

Der medtages baade vigtigere Tidsskriftartikler og selvstændige Værker, de sidste ogsaa med Angivelse af Pris, for de mindre Landes Vedkommende ogsaa med Oversættelse paa et af 5 Hovedsprog (Fransk, Engelsk, Tysk, Italiensk og Spansk). Jeg skal for at give en Forestilling om Klassificeringen lige nævne de vigtigste Inddelingsgrupper: Hjælpevidenskaber, Haandbøger, Forhistorisk Tid, Den gamle Orient, Grækenland, Rom, Den gamle Kirke til Gregor d. St., Byzanz fra Justinian, Middelalderen og den nyere Tid i følgende Undergrupper: Almindelige Værker (ogsaa for de enkelte Stater), Religionshistorie, Intellectuel Kultur, Økonomisk

og social Historie, Rets- og Forfatnings-Historie, Internationale Forhold og endelig tilsidst de andre Verdensdele.

Det er klart, at Vanskelighederne ved et Foretagende af denne Art er størst den første Gang, og det er vel ogsaa givet, at man i de følgende Aargange vil være i Stand til i stadig højere Grad at overvinde dem.

Til Slut skal kun udtales en Beklagelse af, at der ved denne første Aargang ligger ikke mindre end fire Aar imellem det behandlede Aar og Udgivelsesaaret, og et Ønske om, at det maa lykkes Redaktionen snart at naa saa vidt, at der i alt Fald kun bliver to Aars Mellemrum. Netop ved saadanne bibliografiske Værker bliver deres Betydning meget større, jo hurtigere man kan naa at faa dem udgivet.

Alfr. Krarup.

Jahresberichte der Geschichtswissenschaft maatte standse i 1916, og først efter Verdenskrigens Afslutning blev Arbejdet taget op paa ny, men nu concentreret om Tysklands Historie, idet man ikke under de vanskelige Forhold, den økonomiske Misere og Afbrydelsen af de videnskabelige Forbindelser, vovede at tænke paa en bibliografisk Behandling af den hele historiske Litteratur. *Jahresberichte der deutschen Geschichte* udkom imidlertid kun i faa Aar og afløstes i 1927 af *Jahresberichte für deutsche Geschichte*. Fem Bind omhandlende Litteraturen gennem Aarene 1925—1929 er udsendt.

»Jahresberichte für deutsche Geschichte«, der udgives af Albert Brackmann og Fritz Hartung under Medvirken af Victor Loewe, tager Sigte paa Tysklands Historie, alt hvad der vedrører det gamle historiske Tyskland, alt hvad der tjener Studiet af Tysklands Historie, Hjelpevidenskaberne i omfattende Forstand; men kun Arbejder af videnskabelig Standard og almen Betydning medtages. Man har valgt og vraget med Forskningens Tarv for Øje uden at tvinges af bibliografisk Mekanik og Krav om Fuldstændighed. Mens de to foregaaende Publicationer gav en Række Oversigter over de enkelte Perioder og Arbejdsfelter og derunder anførte Titlerne paa de paagældende Skrifter, er det bibliografiske Materiale og de kritiske Revuer adskilt i »Jahresberichte für deutsche Geschichte«. Hvert Bind falder i to Dele, 1. Del omfattende Bibliografien, 2. Del »Forschungsberichte«. Disse er undertiden jævnt refererende, undertiden af større Maal med klog Vurdering og Placering af de enkelte Arbejder og med vid Horizont. »Jahresberichte« raader over en Stab af ca. 70 videnskabelige Medarbejdere.

E. J.